

**การสร้างเสริมทักษะชีวิตและการจูงใจในการป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู**

**LIFE SKILLS ENHANCEMENT AND
MOTIVATION ON MOTORCYCLE ACCIDENT PREVENTION
AMONG JUNIOR STUDENTS OF SECONDARY SCHOOL,
NONGBUALAMPHU PROVINCE, THAILAND.**

**พัชรินทร์กร ทาน้อย : M.P.H
รศ.ดร.จุฬารัตน์ โสตะ : Ph. D**

**Faculty Of Public Health
Khon kean University**

1.ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา

ทั่วโลก (WHO)

- เสียชีวิตกว่า 1.2 ล้านคน/ปี
- บาดเจ็บกว่า 50 ล้านคน/ปี
- สูญเสียเศรษฐกิจกว่า 2,000,000 ล้านบาท/ปี

ประเทศไทย

- เสียชีวิต **13,000** ราย/ปี
- บาดเจ็บ **950,000** ราย/ปี
- สูญเสียเศรษฐกิจกว่า **115,932** ล้านบาท/ปี

ที่มา : พิชัย ธานีรณานนท์ (2549)

1.ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา (ต่อ)

พฤติกรรมเสี่ยง

- ค่านิยมการใช้รถ จยย.: สะดวก รวดเร็ว คล่องตัว ประหยัด
- เด็กนักเรียนขี่ จยย. ร้อยละ 90
- ปี 48-49 พบอายุต่ำกว่า 15 ปีมีแนวโน้ม**บาดเจ็บสูงขึ้น** **บาดเจ็บรุนแรงเพิ่มขึ้นร้อยละ 2**
- เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากอุบัติเหตุจราจรน้อยมาก

ที่มา : สำนักระบาดวิทยา (2550)

1.ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา (ต่อ)

จังหวัดหนองบัวลำภู

ทัศนคติและพฤติกรรม ปี 47-48

- ร้อยละ 73.13 : สวมหมวกนิรภัยไม่สะดวก
- ร้อยละ 60.63 : สวมหมวกนิรภัยเมื่อตำรวจจับ
- ร้อยละ 43.75 : ขับขี่ระยะใกล้ไม่ต้องสวมหมวกนิรภัย
- ร้อยละ 14.9 : สวมหมวกนิรภัยทุกครั้ง
- ร้อยละ 18.1 : อายุ 15 ปีขึ้นไป มีใบอนุญาตขับขี่

***ทัศนคติต่อการขับขี่ปลอดภัยและการสวมหมวก : ปานกลาง

WHO

- คุณลักษณะช่วงวัย
- ทักษะชีวิตเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างความรู้ การฝึกทักษะ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม : พฤติกรรมสุขภาพด้านบวก(WHO,1994)
- อายุที่เหมาะสม 6-16 ปี (WHO,1997)

2. วัตถุประสงค์

ทั่วไป

ศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการสร้างเสริมทักษะชีวิตและการสนใจในการป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู

เฉพาะ

- เปรียบเทียบระดับคะแนนและคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ความเข้าใจอุบัติเหตุ จราจร ทักษะชีวิต และพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุจาก จยย. ภายในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม ก่อน หลังทดลอง และติดตามผล

3. วิธีดำเนินการ

- **Quasi-experimental Research : Two group pre – post test design**
- **วัดผล ก่อน หลังทดลอง และติดตามผล**
- **3 ด้าน**
  1. **ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอุบัติเหตุจราจรจาก จยย.**
  2. **ด้านทักษะชีวิต 12 องค์ประกอบได้แก่**
    - 2.1 **ความคิดวิจารณ์ญาณและความคิดสร้างสรรค์**
    - 2.2 **ความตระหนักรู้ในตนและความเห็นใจผู้อื่น**
    - 2.3 **ความภาคภูมิใจในตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม**
    - 2.4 **การตัดสินใจและการแก้ปัญหา**
    - 2.5 **การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ**
    - 2.6 **การจัดการกับอารมณ์และความเครียด**
  3. **ด้านพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจราจรจาก จยย.**
- **ประชากร และ ขนาดตัวอย่าง 132 คน**
- **เครื่องมือ**
  - **แบบสอบถาม แบบสังเกตพฤติกรรม**
  - **กระบวนการฯ / สื่อ สิ่งของ รางวัล**

สูตรคำนวณขนาดตัวอย่าง

$$n = \frac{2\sigma^2}{\delta^2} \left[\frac{1+(r-1)\rho}{r} - \frac{(P+1)\rho-1}{P} \right] [Z_\alpha + Z_\beta]^2$$

n = ขนาดของตัวอย่างต่อกลุ่ม

σ^2 = ความแปรปรวนของผลต่างคะแนนการให้กิจกรรมทดลอง
(ได้จากการวิจัยที่ผ่านมา)

$[Z_\alpha + Z_\beta]^2$ = ความน่าจะเป็นของการเกิด α และ β error
(α เท่ากับ 0.05 ($Z_\alpha = 1.64$) และ β เท่ากับ 0.2 ($Z_\beta = 1.28$)) ^{$Z_\alpha + Z_\beta$}

r = จำนวนครั้งของการวัดซ้ำหลังการทดลองเท่ากับ 2

P = จำนวนครั้งของการวัดซ้ำก่อนการทดลองเท่ากับ 1

ρ = ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ก่อนหรือหลังให้การทดลอง หรือค่า follow up มีค่าเท่ากับ 0.7

δ = Effect size เป็นผลต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ($\mu_1 - \mu_2$)

ที่มา : Frison L & Pocock S.J.1992 ,นิคม ถนอมเสียง (2550)

4. ผล/อภิปรายผล

- **ลักษณะทางประชากร :** อายุ 14 ปี เพศชาย
- การใช้รถ : ร้อยละ 100 เป็นผู้ขับขี่ 60.61 ระยะเวลาขับขี่ 1- 3 ปี มาโรงเรียนโดย จยย. 1 – 3 วัน/สัปดาห์
- พฤติกรรมการขับขี่ : กว่า 56 เคยถูกเรียกให้หยุดตรวจ
ความเร็ว : เฉลี่ย 60 – 90 กม/ชม.
หมวกนิรภัย : มีหมวก 78.79 สวมทุกครั้ง : 13.46
- ความพร้อมของรถ : กระจกส่องหลังบกพร่อง 60.3
- การเกิดอุบัติเหตุจราจร : เคยได้รับอุบัติเหตุ 45.45 ส่วนใหญ่ 1-2 ครั้ง รองลงมา 3-4 ครั้ง
- ได้รับความรู้/ข้อมูลเกี่ยวกับอุบัติเหตุจราจร : กว่า 90.91 เคยได้รับแหล่งข้อมูลจาก ทวี โรงเรียน หนังสือพิมพ์/วารสาร/สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ วิทยุกระจายเสียง และจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ

4. ผล/อภิปรายผล (ต่อ)

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอุบัติเหตุจาก รถจักรยานยนต์ :

หลังทดลองและติดตามผล ค่าเฉลี่ยคะแนนกลุ่มทดลองสูงกว่า
ก่อนทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ($p < 0.001$)

ระยะติดตามผลกับหลังทดลอง:

กลุ่มทดลองคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าหลังทดลอง ($p = 0.096$)

กลุ่มเปรียบเทียบ ไม่แตกต่าง

4. ผลการ/อภิปรายผล (ต่อ)

2. ทักษะชีวิต

- ความคิดวิจารณ์ญาณและความคิดสร้างสรรค์
- การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารฯ
- การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

หลังทดลองและติดตามผล ค่าเฉลี่ยคะแนนกลุ่มทดลองสูง
กว่าก่อนทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ($p < 0.001$)

ระยะติดตามผลกับหลังทดลอง:

กลุ่มทดลองค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่าหลังทดลอง ($p = 0.002$)

กลุ่มเปรียบเทียบ ไม่แตกต่าง

สาธิต / ฝึกปฏิบัติการขับขี่ปลอดภัย

สาธิต/ฝึกปฏิบัติการตรวจเช็คสภาพรถ

แสดงบทบาทสมมติ
ฝึกปฏิเสธ
เพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยง

ฝึกผ่อนคลายความเครียด

4. ผล/อภิปรายผล (ต่อ)

2. ทักษะชีวิต (ต่อ)

- ความตระหนักรู้ในตนและความเห็นใจผู้อื่น
- ความภาคภูมิใจในตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม

หลังทดลองและติดตามผล ค่าเฉลี่ยคะแนนกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง ($p < 0.001$) และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบทั้งระยะก่อน หลังทดลอง และติดตามผล

ระยะติดตามผลกับหลังทดลอง:
ไม่แตกต่างกันทั้งสองกลุ่ม

4. ผล/อภิปรายผล (ต่อ)

2. ทักษะชีวิต(ต่อ)

การตัดสินใจและการแก้ปัญหา :

ก่อนทดลอง : กลุ่มทดลอง 57.58 ระบุคำตอบ แต่ไม่ตรงประเด็น และไม่ระบุคำตอบ 42.42

หลังการทดลองและติดตามผล : กลุ่มทดลองระบุคำตอบมากขึ้นและถูกต้อง สมเหตุผล

กลุ่มเปรียบเทียบทั้งก่อน หลัง และติดตามผล ระบุคำตอบเฉลี่ย 34.43 และส่วนใหญ่ไม่ถูกต้อง

ฝึกตัดสินใจ/แก้ไขปัญหาจาก
สถานการณ์สมมติ

4. ผล/อภิปรายผล (ต่อ)

3. พฤติกรรมในการป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ :

หลังทดลองและติดตามผล ค่าเฉลี่ยคะแนนกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ($p < 0.001$)

ระยะติดตามผลกับหลังทดลอง:

กลุ่มทดลองค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่าหลังทดลอง ($p < 0.002$)

กลุ่มเปรียบเทียบ ไม่แตกต่าง

4. ผล/อภิปรายผล (ต่อ)

กิจกรรม : ให้การจูงใจ

ให้ความสำคัญ

สร้างความคาดหวัง/กำหนดเป้าหมายชีวิต

“สัญญาใจ..ป้องกันภัยอุบัติเหตุ” “ฝากดวงใจใส่กล่อง”

ให้รางวัล

ด้านอารมณ์ ให้สัมพันธ์ภาพ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ส่งเสริมคุณธรรม

พิธีเปิด

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

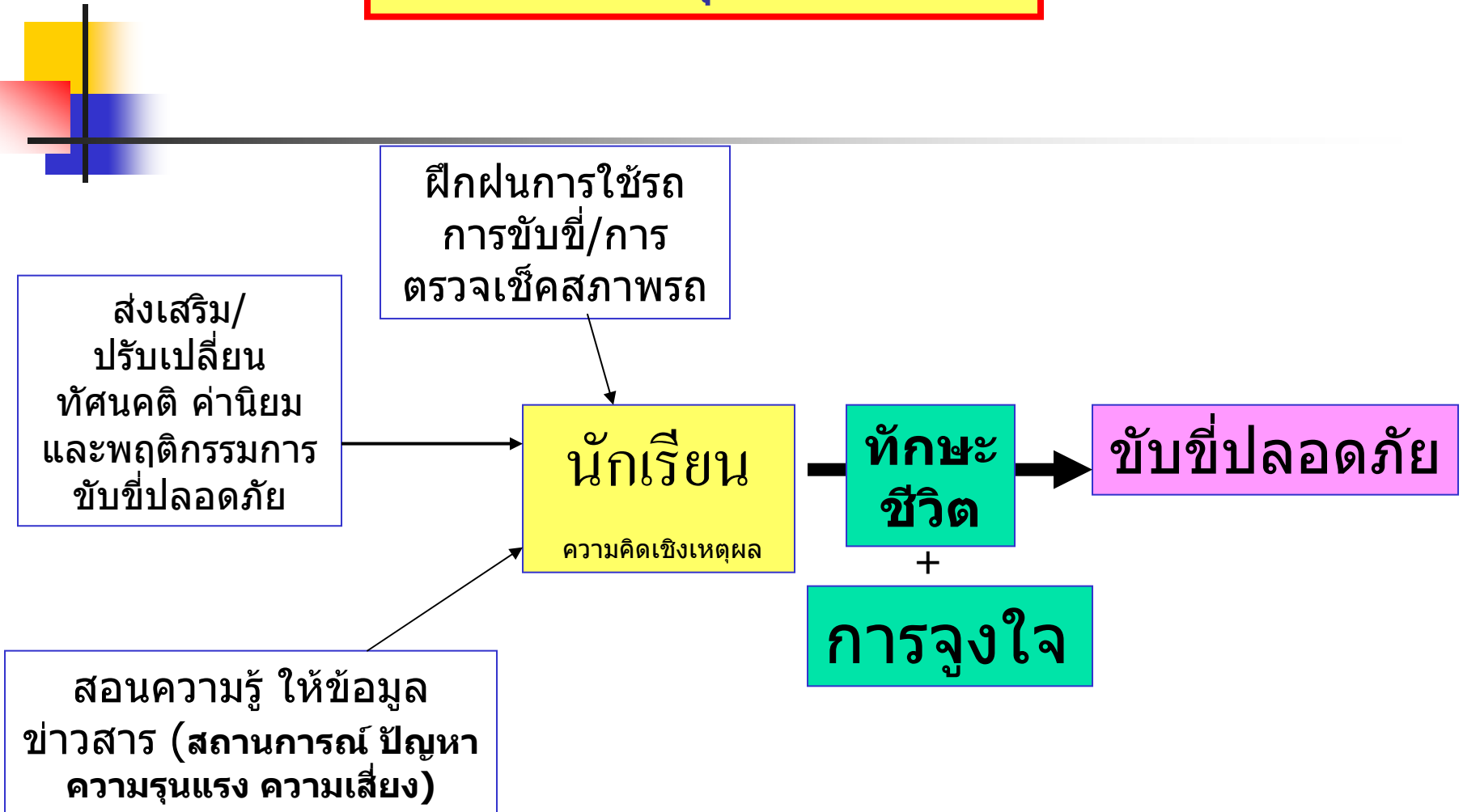
สัญญาใจ/ดวงใจใส่กล่อง

พิธีมอบใบเกียรติบัตร/หมวกนิรภัย และปิดอบรม

6. สรุปผล

6. สรุป (ต่อ)

- กระบวนการสร้างเสริมทักษะชีวิต : ยึดหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- บูรณาการกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้/ทักษะพร้อมกันหลาย ๆ ด้าน
- เน้นด้านความคิดวิจารณ์ญาณและความคิดสร้างสรรค์มากที่สุด เนื่องจากทักษะชีวิตด้านความคิดเป็นองค์ประกอบร่วมของทักษะชีวิตด้านอื่น ๆ
- การจูงใจ : เป็นตัวกระตุ้น และ ผลักดันให้เกิดและคงไว้ซึ่งพฤติกรรม
- กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานมากที่สุด : การเสนอตัวแบบ (Modeling) ทั้ง 3 ประเภท
  - 1) ตัวแบบ บุคคลจริง (Live model)
  - 2) ตัวแบบ สัญลักษณ์ (Symbolic model)
  - 3) ตัวแบบ คำสอน (Instruction)

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- ด้านความรู้และทักษะต่ำ แต่ด้านความตระหนัก/ภาคภูมิใจ/ความรับผิดชอบต่อสังคมสูง : เพิ่มความรู้/แรงจูงใจ

(เกี่ยวกับการขับขี่ปลอดภัย กฎหมายจราจร เครื่องหมาย สัญญาณจราจร โดยเน้นมาตรการ "3ม 2ข 1ร" การลงโทษด้านกฎหมาย) ยังไม่สามารถขอใบขับขี่

- กลุ่มวัยรุ่นมีเครือข่ายทางสังคม

มีการสื่อสารและมีโครงสร้างความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับลักษณะตัวตนของกลุ่ม ทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มได้ง่าย

- การสร้างแกนนำ และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ผ่านแกนนำให้สามารถนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้ไปถ่ายทอดเพื่อนในกลุ่ม ทำให้เกิดความเข้าใจสถานการณ์ ปัญหา ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตเกี่ยวกับการใช้รถจักรยานยนต์ในแบบเดียวกัน

- สังคม/ชุมชนควรให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- สอดแทรกกิจกรรมการขับขี่ปลอดภัย และการสร้างเสริมทักษะชีวิตในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3
- การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ ความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บรุนแรงและการเสียชีวิต ผ่านทุกช่องทางอย่างต่อเนื่อง ไม่เฉพาะช่วงเทศกาล
- ควรมีจัดระบบการจราจรภายใน รร. เช่น จัดป้าย/สัญญาณจราจร สนับสนุนให้ ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ให้รางวัล / มีบทลงโทษ
- จัดป้ายสุขศึกษา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอุบัติเหตุจราจร แสดงรูปภาพความรุนแรงเพื่อกระตุ้นเตือน
- ส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนด้านการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง เช่น “ชมรมสำนักดีขับขี่ปลอดภัย” “ชมรมนักบิดมืออาชีพ” “ชมรมวัยใสห่างไกลอุบัติเหตุ” เป็นต้น เพื่อความยั่งยืน

7. ข้อเสนอแนะ (ต่อ)

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ควรศึกษาปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มวัยรุ่น และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้วยตัวเองโดยมีผู้ใหญ่คอยให้การสนับสนุน
- การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ใช้เวลาระหว่าง 2-3 ปี จึงเหมาะกับการวิจัยในชั้นเรียน
- การติดตามผลระยะยาว การประเมินผลพฤติกรรมในระยะยาว ควรทำโดยบุคคลใกล้ชิดรอบข้างของวัยรุ่น เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ หรือ เพื่อนนักเรียนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของวัยรุ่น เพื่อให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง

ขอขอบคุณ

- กราบขอบพระคุณ รศ.ดร.จุฬารัตน์ โสตะ
- ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ขอขอบคุณครู-อาจารย์-นักเรียน
โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร
โรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาคาร
- ขอขอบคุณบริษัทไทยเจริญยามาฮามอเตอร์
เซลล์ หนองบัวลำภู

สวัสดีค่ะ

